

Resnica vedno velja.

je neki vendar hodi, da ga tako dolgo ni od nikoder? Saj je dozdej vedno točno prihajal iz šole.»

Tako so mislili Vernikova mati nekega poletnega popoldne, ko je bilo doma in na polju dela čez glavo. Poslali bi bili radi svojega Janezka na njivo k očetu, ki so s hlapci nalažali pšenico, vprašat, če bo treba znabiti zapreči še en voz. Drugi vaški otroci so bili že davno prišli od fare, kamor so imeli pol ure hoda v šolo; a Janezek kdove kje je ostal.

Stopili so mati do sosedovih, da zvedó od Kolarjevega Jožka, kje je njihov Janezek. Pa Jožka že ni bilo več doma. Komaj je, prišedši iz šole, odložil torbo s knjigami, je že moral odpeti živino in jo gnati na pašo. Tudi drugi otroci so se bili razšli po raznih poslih, kajti poleti je že tako, da kmetič, ki mu tako primanjkuje delavnih moči, porabi tudi otroka, kjer ga more, četudi za kako neznatno delo. Ni preostajalo torej Vernikovi materi drugega, kakor da so sami kar na slepo napregli vole v voz in se peljali na polje . . .

Med tem se je pa Vernikov Janezek z dvema svojima tovarišema plazil v gozdu po drevesih in je stikal za ptičjimi gnezdi. Izpočetka se mu je oglašala vest in mu pravila, naj gre domov, kjer ga potrebujejo. Skoraj bi jo bil že potegnil iz gozda; toda Zajčev Mihec in Turkov France sta se mu smejala in ga imenovala strahopetca, če že zdaj odide. Z raznim prigovarjanjem sta mu za trenutek utešila karajočo vest, da se jima je res vdal. Zvabila sta ga globoko v gozd, kjer so skakljale veverice z drevesa na drevo, z veje na vejo. Tako so se bili vsi trije zamaknili v ptičja gnezda, veverice in druge gozdne prebivalce, da niso niti opazili, kako se je naenkrat začelo v lesu temniti, in se je bližal večer.

»Joj, joj, slišita, tema se že dela in mi smo še tukaj!« se je zavedel hipoma Janezek. »Kaj mi porečejo doma!«

»Ti si šleva,« reče Mihec. »Zakaj pa jaz ne vprašujem, kaj porekó doma. Saj imaš izgovorov, kolikor jih hočeš.«

»Pa ti bodo verjeli?«

»Ha, to mi še mar ní; kaj, France? Midva jo že izvijeva.«

Janezku je postalo vroče. V prsih mu je nekaj stiskalo srce. Na misel mu je prišlo: v káko družbo sem zašel! Zbudilo se mu je kesanje. Že je videl pred seboj materin pogled, ki mu bere s čela, da ni pri njem vse v redu. Videl je v duhu očeta, kako segajo za tram, kjer so hranili nekaj, česar se je on nad vse bal.

»Danes prvič in zadnjič,« tako je sklenil Janezek natihem. Pobral je pod drevesom svoje knjige in mislil skrivaj oditi. A že ga je zapazil France.

»He, kam, Janezek? Počakaj, da gremo skupaj in se še kaj pogovorimo.«

Nehote je Janezek obstal. Res sta tudi Mihec in France oprtala vsak svojo šolsko torbo. Ko so stopili iz gozda na plano, je bil že mrak. Spustili so se v tek proti vasi, a Janezku se je zdelo, da ima tako težke noge, kakor bi bile nanje obešene velike kepe svinca. Srce mu je bilo, da je mislil, da slišita tovariša udarce. Pred vasjo so se ustavili.

»Kaj naj rečem, če me vprašajo, kje sem bil?« se izprašuje v skrbah Janezek.

»Reci, kar hočeš, vsak izgovor je dober. Veš, kaj! Reci, da si pomagal gospodu učitelju v sadovnjaku,« svetuje Mihec.

»Toda to je laž!«

»Laž gori, laž doli; če nočeš, pa pusti in pripravi pleča. Jaz na primer bom rekel, da sem šel v sosednjo vas k sošolcu, da napraviva nalogo, čeravno je za jutri nič nimamo.«

Janezku se je stemnilo pred očmi. Nalagati starše, to se mu je zdelo nekaj strašnega. Pustil je tovariša na cesti in zdirjal v vas. Ko je zagledal

domačo hišo, je umiril korak in se ji bližal kot tat. Bal se je, da bi ga kdo ne opazil in že z njegove zunanosti ne bral, da se je potepal in v kakšni družbi je bil.

Doma so še zlagali snopje v kozolec. Janezek je skočil skozi dvorišče v kuhinjo, kjer je dekla Meta pripravljala večerjo. Skoraj se ga je ustrašila.

»No, odkod pa ti? Mati so že povpraševali po tebi.«

»Meta, reci jim, da mi ni dobro. Ne bom nič večerjal, grem takoj v posteljo.«

»Kje si vendar bil, da si ves preplašen?«

»Bom že jutri povedal.«

»Za božji čas, nekaj mu je,« je mrmrala Meta sama s seboj. Janezek je pa medtem že bil v stranski sobi. V naglici je zmetal obleko raz sebe in se zaril pod odejo. Silil se je, da bi zaspal, toda ni šlo. Kmalu je slišal priti mater, ki so vprašali Meto: »Ali ga še ni?« Dekla je nekaj odgovorila, česar on ni razumel. Pa že so stali skrbna mati pri durih sobe in jih odpri.

»Kje si bil, Janezek, da te ni bilo o pravem času?«

»Mama, jutri povem, nocoj mi ni dobro.«

»Si mogoče bolan? Skuham ti lipovega cvetja, da se spotiš.«

»Ne, mama, ni ga treba; tudi večerje ne.«

V skrbeh so šli mati v kuhinjo. Tudi njim se ni ljubilo večerje. Ko se je odpravila družina k počitku, so šli zopet k Janezku. Ta pa se je potajil, kakor da spi, in niso ga hoteli buditi. — Spanec le ni hotel priti k njemu. Prevračal se je po postelji semintja; ko je pozno vendar zatisnil oči, so ga mučile hude sanje. — Da, da, slaba vest tudi ponoči ne da človeku miru...

Drugo jutro je Janezek vstal dušno in telesno potr. Mater je zaskrbelo. Hoteli so, naj ostane doma, a on je hotel iti v šolo. Mislil si je, češ da bi le to bilo pozabljeno, potem bo zopet vse dobro. V družino onih dveh pa ne pojde več. Prav po godu mu je bilo, da niso mati o včerajšnjem dnevu ničesar omenili, kakor bi bili pozabili.

Odšel je. Komaj je pa prišel kraj vasi, že sta ga pričakovala Mihec in France.

»Ali so te?« se mu roga Mihec.

»Z vama ne govorim več.«

»Glej ga, oblastneža, kako se repenči. Še dobra ti bova,« razkorači se France.

»Nič, kaj bi to,« pravi Mihec. »Pokaživa mu rajši nove zanke, ki sva jih naredila. Gotovo si še on take kupi.« — Začneta mu razkazovati in ga učiti, kako se ž njimi nastavlja. Izkušnjavec je res premotil Janezka, da je poslušal zapeljivca, in da se mu je zbudil pohlep po tem, za ptičke tako pogubnem orodju. Ni trajalo dolgo in že so jo zopet brisali proti gozdu. V šolo so prišli prepozno in bili zaradi zamude od gospoda učitelja ostro pokarani.

Iz šole grede je bilo pa seveda treba pogledati, če se je kaj vjelo v zanke. K sreči ni bila nobena živalca tako neumna, da bi bila zašla v nastavljeno past. Janezku se je tako zahotelo po zankah, da bi jih bil na vso moč rad imel. Hotel je s tovarišema zanje zbarantati. Ker sta pa stavila za nje take pogoje, ki jih Janezek ni zmožel, reče nazadnje Mihec: »Veš kaj, Janezek, jaz vem, kako prideš na lahek način do lepih in izvrstnih zank.«

»Kako? Radoveden sem.«

»Vzemi doma dvajsetico; jaz kupim za njo, kar je treba, in s Francetom ti jih bova naredila.«

Janezek je ostrmel. Kaj še krade naj navsezadnje! Dvignil se je v njem velikanski odpor, zavrelo mu je v duši. Zaletel bi se bil najrajši v nesramna tovariša, ki sta se mu gnusila, in jima z nohtmi razpraskal lice in iztrgal nesramni jezik iz ust, ki mu je svetoval tako grdobijo. Niti besedice ni več zinil, obrnil se je in šel domov. Med potjo se je pa spomnil pripovedke, ki so mu jo mati že večkrat pripovedovali o sinu, ki je prvič ukradel šivanko. Mati ga ni kaznovala za to. Kradel je dalje, dokler ni nazadnje prišel tako daleč, da je bil obsojen na vislice. Pred smrtno uro je pa imel še eno željo: videl bi bil namreč rad še enkrat svojo mater. Res

so prišli. Ko pa obsojenec ni mogel več gíbatí z rokami, ker so mu jih zvezali, je odgriznil materi nos in rekel: »To je zato, ker me niste kaznovali takrat, ko sem vzel prvo šivanko. Če bi me bili takrat kaznovali, bi svoje življenje končal na drugačen, boljši način.«

Vse to je Janezku blodilo po glavi. Zmagal je v njegovem srcu angel varih, da je sklenil, povedati vse svojí ljubi materi in jih prositi odpuščanja.

Ko je prišel domov, je našel mater v veži, kjer so ravno imeli nekaj opravka. Sedel je k njím na prag, in iz oči so mu privrele solze kesanja.

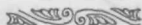
»Kaj ti je, dragi moj?«

Janezek pa se skloni k materi in jokaje reče: »Mamica ljuba, odpustite mi, nikoli več ne naredim kaj takega.« In povedal jim je vse, kako jih je snoči mislil nalagati, da je danes šolo zamudil, in da sta mu Mihec in France svetovala, naj vzame dvajsetico.

Ko mati to slišijo, pobledi jim obraz, na čelo jim leže skrb in strah. Toda le za hip. V srcu se razveselé Janezkove odkritosrčnosti. Vstanejo in mu polože roko na ramo.

»Odpuščam ti, ne jokaj več. Prepovem ti pa najodločneje, da mi ne greš nikoli več v slabo tovarišijo. Spominjaj se, kar sem ti že tolikokrat rekla: Bodi vedno odkrit! Ne pomagaj si pa nikdar z lažjo, ker le resnica vedno velja, laž pa ima kratke noge.«

A. L.

Nedolžnost.

Na vrtu v lilijah sedi,
lasje kot noč, kot dan oči,
in njena lica so kot kri . . .
V svetišče njenih čistih sanj
ni dahnil še nemir brezdanj,

ni dahnil bridkih še resnic,
oskrnil ni nedolžnih lic.
Naj vedno v vrtu tem sedi,
naj Bog nebeški jo živi!

Fr. Pavšič.

